

Tollbamondás

A Tolnai Népújságban 2013. március 22-én megjelent cikkből származik az alábbi részlet:

Lotz János (1913-1973) nyelvészre emlékeztek a hétvégén a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumban, a világhírű tudós egykori alma materében(,) születésének századik évfordulója alkalmából. A centenáriumon hat országos tanulmányi versenyt rendeztek, köztük a Lotz János szövegértési és helyesírási verseny döntőjét. A megmérettetésekre nyolcvankét iskolából mintegy kétszázötven diák érkezett a bonyhádi gimnáziumba.

A szövegértési versenyt hatodik éve rendezi meg a bonyhádi gimnázium, amelynek 1923 és 1931 között volt tanulója a később az Egyesült Államokban híressé vált nyelvtudós. A versenyen a diákok szövegértését és helyesírását értékelik a névadó életéről szóló történeteket felhasználva. A gimnázium a nyelvész verstani munkásságához kapcsolódva rajzversenyt is hirdetett. Az alkotások témája bármely vers vagy József Attila A kozmosz éneke című szonettkoszorújának Lotztól származó elemzése lehetett. 2006-ban a centenárium alkalmából a versenyeken részt vevő iskolák képviselői egy-egy nemzeti színű szalagot helyeztek el a tudósnak a gimnázium épületében felavatott emléktáblájánál. A Magyar Távirati Iroda interjút készített az intézmény igazgatóhelyettesével az eseményről.

Útmutató a tollbamondáshoz

Írjuk fel a táblára: alma mater (kiejtése: alma máter)!

Mondjuk el, hogy ez egy latin szó, jelentése tápláló anya, ill. azt az iskolát (egyetemet) jelzi, amelybe jártak, vagy amelyben hajdan tanulmányaikat végezték a diákok.

Először olvassuk el végig a szöveget, utána egy teljes mondatot olvassunk fel, majd kisebb egységekben diktáljuk le! A végén újra olvassuk el az egész szöveget!

A számneveket (a dátumok kivételével) betűvel írják a versenyzők!

Annyi ideig tart a tollbamondás, amíg minden diák végez.

1. Írd be a hiányzó kötőjeleket!**12/**

Góbi sivatag

Felső-Tisza-vidék

Bourbon-ház

Mária Terézia-rend

Kilenclyukú híd

Haris köz

Vértes hegység

D-vitamin-tartalmú

tv-nézés

Petőfi-szobor-avatás

Jókai-kódex

Julianus barát szobor

2. Alkoss szóösszetételeket, illetve szószerkezeteket az alábbi szavakból!**12/**

magánnyugdíjpénztári

lila ruhás lány

áru-pénz egyensúly

spenótszínű

el nem kötelezett országok

múmvárány borítás

szórakozóhely

magvaváló szilva

megnemtámadási szerződés

ímmel-ámmal

huzavona

jó néhányszor

3. Függőleges vonalakkal válaszd el a következő szavakat minden lehetséges helyen!**10/**

Bee-tho-ven, a-lag-u-tak, pa-ra-frá-zis/pa-raf-rá-zis, Thew-rewk, kar-ölt-ve,

Mi-che-lan-ge-lo, Pi-noc-chi-o, Dosz-to-jevsv-kij, e-dzés-terv, ren-dü-let-le-nül

*A parafrázis szó elválasztásánál mindkét megoldás helyes (AkH. 231.). A tanulónak az egyiket kell tudnia.***4. Egészítsd ki az alábbi szavakat j vagy ly betűvel!****10/**

mulyaság, vályú, bója, robaj, karéj, bolydul, folyondár, buja, csevej, nyoszolyólány

5. Írd le helyesen!

5/

ábécébeli hely

S. O. S. jel (*Csak szóközzel fogadható el.*)ától zéig/á-tól z-ig/ától cettig (*Bármelyik megoldás elfogadható.*)

gyessel

Benelux államok

6. Hogyan hangzik helyesen a szabály? Húzd alá a megfelelő kiegészítést, majd írd a vonalra egy példát is a szabály illusztrálására!

6/

Ha a földrajzi névhez magyarázó céllal hozzákapsolunk egy közszót, az nem válik a név részévé / az a név részévé válik, ezért ezeket a nevet értelmező szavakat és a földrajzi nevet különírjuk / egybeírjuk.

Példa: Gyöngyös város; Mátra hegység; Duna folyam; Fertő tó; Krím félsziget; Szahara sivatag stb.

Az össze+vissza, szana+szét, szerte+szét, szerte+széjjel határozószókat egybeírjuk / különírjuk / kötőjellel írjuk, és ezeket a kifejezéseket és a hozzájuk kapcsolódó igét egybeírjuk / különírjuk / kötőjellel írjuk.

Példa: összevissza beszél; szerteszt gurul; szanaszt dobálni; szertesztéjjel szórták stb.

7. Oldd fel a következő állandó rövidítéseket!

5/

(P. H.)	pecsét helye
ford.	fordította
sz.	század/szám/számú
vö.	vesd össze
s. k.	saját kezével

Csak helyesírással kifogástalan megoldás fogadható el.

Elérhető pontszám: 60 pont

Elért pontszám: ____

Válaszolj a szöveg alapján a feltett kérdésekre!**1. Kapcsold össze a nyelvészeti kutatási területeket a feladataikkal!**

5/

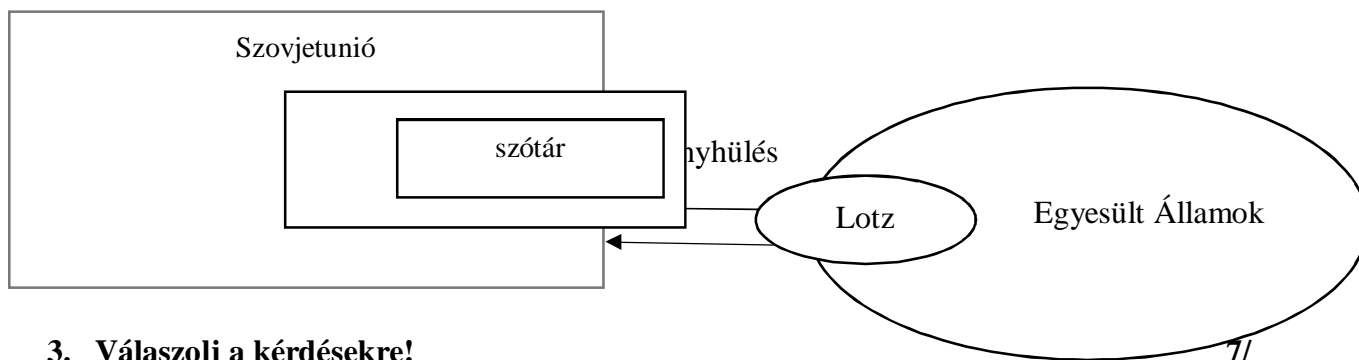
A megfelelő számokat írd a pontozott vonalra!

- a) Összehasonlító ugrisztika 5.
 b) A magyar köznyelvi szóhasználat 4.
 c) Strukturális nyelvtan 2.
 d) Magyar nyelvészeti bibliográfia 1.
 e) Nyelv- és hangstatisztika 3.

2. Írd a megfelelő helyre az alább felsorolt elemeket az ábrában a szöveg alapján!

5/

Egyesült Államok Szovjetunió Magyarország Lotz angol–magyar szótár

3. Válaszolj a kérdésekre!

- a) Kik a hantik más néven? **osztják**
 b) Kik a manysik más néven? **vogul**
 c) Hogyan nevezzük a hantikát és a manysikat együtt? **ugorok /obi-ugorok**
 d) Hol laknak ők a térkép alapján? **ma: Oroszország/1960-as évek Szovjetunió/Szibéria stb**
(Egyéb földrajzi leírások is elfogadhatók: pl. Urál keleti oldalán, folyók mentén.)
 e) Igaz vagy hamis az állítás az alábbi szöveg alapján?

Nehéz kutatni ezeket a nyelveket, mert

...az őslakoságnak csak jóval kevesebb, mint a fele beszéli az anyanyelvét.

igaz

...felgyorsult az asszimiláció (kultúra- és nyelvváltás) a körükben.

igaz

...a szétszórtan elhelyezkedő településekre nem vezet út.

hamis**4. Számold össze a szöveg alapján!**

3/

Ennyi kutatási területet határoz meg a tervezet. 5

Ahány év eltelt a tervezet és a mai országos döntő közt. 2020-1963=57

Amennyi szótárt szerkesztett Ország László. 2